

آموزش ترجمه متون مطبوعاتی

(رویکردی جدید در ترجمه متون خبری)

دکتر مهدی مقدسی نیا - دکتر رسول دهقان ضاد

اعضاء هیئت علمی دانشگاه قم

سرشناسه	مقدسی نیا، مهدی، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	آموزش ترجمه متون مطبوعاتی (رویکردی جدید در ترجمه متون خبری) / مهدی مقدسی نیا، رسول دهقان ضاد.
مشخصات نشر	قم: دانشگاه قم، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۳۷۰ ص: جدول.
شابک	978-964-8261-98-1
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۳۴۹.
موضوع	زبان عربی -- کتاب‌های قرائت -- مطبوعات
موضوع	زبان عربی -- ترجمه به فارسی
موضوع	زبان عربی -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	مطبوعات -- اصطلاح‌ها و تعبیرها
شناسه افزوده	دهقان ضاد، رسول، ۱۳۵۹ -
رده بندی کنگره	۱۳۹۳ م۷۱۸/۶۱۱۹PJ
رده بندی دیویی	۴۹۲/۷۸۹۶۴
شماره کتابشناسی ملی	۳۵۶۹۵۳۳

نام کتاب: آموزش ترجمه متون مطبوعاتی (رویکردی جدید در ترجمه متون خبری)

نویسنده: مهدی مقدسی نیا - رسول دهقان ضاد

چاپخانه: عرفان

تاریخ و نوبت چاپ: تابستان ۱۳۹۳ - اول

صفحه آرایشی: دفتر فنی طاهّا - ۶۶۴۱۶۵۶۵ - ۶۶۴۱۶۵۳۱

شابک: 978-964-8261-98-1

وب سایت: www.qom.ac.ir

آدرس: قم - بلوار الغدیر - دانشگاه قم - کتابخانه بزرگ آیت الله قاضی - اداره چاپ و نشر - تلفن: ۰۲۱۰۳۳۴۴ - فاکس: ۰۲۵۳۲۸۵۰۹۵۷

ناشر: انتشارات دانشگاه قم

شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۶۹۵۳۳

طراح جلد: ابوالفضل مهتری استرکی

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

شمارگان: ۱۰۰۰

ایمیل: Publication@Qom.ac.ir

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

مقدمه

فصل اول: مباحثی در شناخت و ترجمه خبر

۱	درس اول: خبر و اجزای آن
۹	درس دوم: ابهام زدایی
۱۷	درس سوم: تنظیم لید و ذکر منبع خبری
۲۳	درس چهارم: تأثیر باورهای سیاسی و دینی در ترجمه
۲۵	درس پنجم: قواعد ترجمه خبر

فصل دوم: نمونه‌هایی از اخبار سیاسی به همراه ارائه اصول ترجمه

۳۵	درس اول: عملیة الإغتيال
۵۵	درس دوم: الملف النووي الايراني
۶۵	درس سوم: حصار غزة
۸۳	درس چهارم: العلاقات بين البلدين
۹۱	درس پنجم: المجتمع الدولي و جرائم الصهاينة
۹۹	درس ششم: ليبيا و وفاة القذافي
۱۰۷	درس هفتم: تخصيص اليورانيوم
۱۱۷	درس هشتم: إصلاح الإدارة العالمية
۱۳۱	درس نهم: هجوم ارهابي
۱۳۹	درس دهم: قمع المحتجين

درس یازدهم: فشل المشاريع الأمريكية..... ۱۴۷

فصل سوم: نمونه‌هایی از اخبار اقتصادی به همراه ارائه اصول ترجمه

درس اول: تضاعف عدد الفقراء فی اسرائیل..... ۱۶۵

درس دوم: مشروع نقل الغاز..... ۱۷۷

درس سوم: تخفيض التصنيف الائتماني..... ۱۸۷

درس چهارم: المساعدة المالية الدولية..... ۱۹۹

درس پنجم: البورصة وتسجيل ارتفاعات قياسية..... ۲۱۷

درس ششم: روسيا وصادرات الغاز..... ۲۲۹

درس هفتم: تصدير الغاز الايراني..... ۲۳۹

فصل چهارم: نمونه‌هایی از اخبار ورزشی به همراه ارائه اصول ترجمه

درس اول: تصفيات كأس العالم..... ۲۴۹

درس دوم: كأس العالم للسيدات..... ۲۵۷

درس سوم: كرة الطائرة..... ۲۶۵

درس چهارم: رفع الأثقال..... ۲۷۳

درس پنجم: كرة السلة..... ۲۷۹

درس ششم: تعاقد رياضي..... ۲۹۳

درس هفتم: المباراة..... ۳۰۳

درس هشتم: المصارعة..... ۳۰۹

فهرست منابع و مآخذ..... ۳۱۷

مقدمه

حمد و سپاس خدایی را سزد که سرچشمه آگاهی، معرفت و دانش است. او که بر انسان منت نهاد و به او قدرت اندیشیدن بخشید تا بیاموزد، فراگیرد، آگاهی کسب کند و سپس در این مسیر به آگاهی بخشی روی آورد.

دروود و سلام پیامبری را سزد که الگوی آموزگاران جهان است. او که برای سعادت بشر هر گونه سختی را به جان خرید. او که مهربان بود و مهربانی را به بندگان حضرت حق یاد داد.

از آنجا که رسانه‌ها نقش مهم و کلیدی را در انتقال اخبار، افکار و اندیشه‌ها ایفا می‌نمایند و در جهان مدرن نقشی سرنوشت ساز را در تحقق اهداف و برنامه‌های کشورها بازی می‌کنند، آموزش ترجمه متون مطبوعاتی از اهمیت فراوان و کلیدی برخوردار است. اثر پیش رو که حاصل تلاش چندین ساله نگارندگان است، می‌کوشد تا با رویکردی جدید، به آموزش ترجمه متونی از این دست، مبادرت ورزد.

آموزش ترجمه متون خبری کار تازه‌ای نیست و پیش از این توسط استادان بزرگوار رشته عربی آغاز گردیده و هر کدام به نوبه خود گامی را در مسیر تکمیل بنای آموزش ترجمه متون مطبوعاتی برداشته اند. از جمله کتاب‌های نگاشته شده در این زمینه می‌توان به کتاب «دراسة منهجية في ترجمة الصحف والمجلات» اشاره کرد که به قلم استاد بزرگ و عزیزمان جناب آقای دکتر طهماسبی نگاشته شده و به همت جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران منتشر گردیده است. در این کتاب، نویسنده محترم پس از آوردن متن عربی و ذکر معانی واژگان جدید در ذیل متن،

در صفحه بعد خبری به زبان فارسی می‌آورد که تقریباً شبیه متن عربی است نه ترجمه دقیق آن. کتاب دیگری که می‌توان در این زمینه از آن یاد کرد، «مجموعه آموزش زبان عربی (روزنامه و سیاست)» به قلم دکتر یاسین صلواتی و آقایان هاشم و قاسم سیمیریان است. این اثر که به همت انتشارات داوری به چاپ رسیده، در ابتدای هر درس یک متن عربی و سپس ترجمه دقیق آن آورده شده و در پایان هر درس نیز برخی واژگان ذکر گردیده است. «لغة الإعلام المسموع» کتاب دیگری است در عرصه آموزش ترجمه متون مطبوعاتی و به قلم استاد دکتر صدقی نگاشته شده است. در این کتاب، نویسنده در ابتدا متن خبرهای رادیویی را می‌آورد و پس از آن برخی واژگان را توضیح داده و سعی می‌کند که از متن اصلی درس پرسش‌هایی را طرح نماید.

اثر دیگری که در این بخش خودنمایی می‌کند، کتاب «لغة الإعلام» است که توسط دکتر سید عدنان اشکوری نگاشته شده و به همت انتشارات دانشگاه امام صادق به چاپ رسیده است. در این اثر، بعد از ذکر یک متن کوتاه خبری به زبان عربی، معنای واژگان مهم و جدید متن ذکر می‌گردد. سپس نوبت به دانشجو می‌رسد که به سوالات درک مطلب پاسخ دهد. پرسش‌های دیگری که در این کتاب دیده می‌شود، مربوط به چینش جملات، جمله سازی و... است.

کتاب‌های دیگری نیز در این حوزه به رشته نگارش درآمده که از رویکردی مشابه این کتاب‌ها برخوردار بوده و ضرورتی در مورد ذکر نام آنها دیده نمی‌شود. در مورد رویکرد آثار ذکر شده فوق صرفاً می‌توان به این نکته اشاره کرد که در این کتاب‌ها هدف، آشنایی با متون خبری است نه ارائه کردن شیوه‌ای برای برگرداندن متون خبری به زبان فارسی.

نویسندگان آثار مذکور می‌کوشند تا ترجمه‌هایی آماده را در اختیار دانشجویان قرار دهند یا آنکه صرفاً توانایی آنها را برای فهم متن افزایش دهند که البته این کار نیز در نوع خود لازم و مورد تقدیر است؛ اما در اثر پیش رو، تلاش شده است تا مترجم ابتدا و در فصل اول با برخی اصول فنی تنظیم خبر و مقولاتی مانند تیتیر، لیغم و غیره آشنا شود؛ البته در خصوص دلیل انجام این کار از سوی نگارندگان باید گفت یکی از مشکلات و معضلات فرا روی بسیاری از مترجمان خبر-به ویژه آنهایی که در بخش ترجمه عربی به فارسی فعالیت می‌کنند این است که با مقوله خبر بیگانه هستند و تنها در ترجمه، مهارت و تبحر دارند. همین ناآگاهی از اصول شکل دهنده خبر، آنها را به سمت الگو برداری صرف از متن اصلی سوق داده و باعث می‌شود تا بسیاری از خبرگزاری‌ها، روزنامه‌ها و رسانه‌ها، آنها را افرادی غیر مناسب برای به کار گیری در بخش ترجمه بدانند. شاید این سوال به ذهن خطور کند که فرق مطالب مندرج در بخش اول این کتاب با کتاب‌هایی که محور بحث شان خبر نویسی است، چیست؟ در پاسخ به این پرسش باید گفت که در این کتاب به دانشجویان کمک می‌شود تا در عین آشنایی با مقوله‌های مربوط به نگارش خبر، در ترجمه خود نیز، آنها را به کار گیرند و به اجرا درآورند. برای این مقصود، در متن هر کدام از درس‌های بخش اول، مثال‌هایی از اخبار عربی گنجانده شده است تا این مشکل دانشجویان، به نوعی بر طرف گردد. پس از آنکه دانشجو در فصل اول، اصول خبر نویسی را فرا گرفت، در دیگر فصول کتاب، نوبت به رویارویی با متون خبری می‌رسد. دانشجو باید تلاش کند تا ترجمه خود را با اطلاعات فرا گرفته شده در فصل اول، هماهنگ سازد. برای مثال، شروط لازم در لیده‌های مختلف را رعایت کند و مفهوم ابهام زدایی را درک و اجرا نماید.

در هر درس، ابتدا به دانشجو فرصت ترجمه داده می‌شود. یعنی ابتدا متن خبر به صورت کامل ذکر می‌گردد و اگر در متن خبر، واژگانی جدید وجود داشت و دانشجو نسبت به برابری فارسی آن بی اطلاع بود، می‌تواند به جدول کلمات جدید مراجعه کند یا آنکه آنها را از طریق رجوع به فرهنگ لغت بیابد. دانشجو در گام اول، توان خود را در ترجمه می‌آزماید و اگر در این مرحله موفق به ارائه ترجمه‌ای از متن شد، می‌تواند با خواندن نکات کلیدی و ترجمه ذکر شده بر اطلاعات خود بیافزاید؛ اما اگر خود را در ترجمه ناتوان دید، می‌تواند به نکات مربوط به هر بخش مراجعه نماید و از آنها در ترجمه متن، کمک بگیرد.

این کتاب سه نوع مختلف خبر یعنی اخبار سیاسی، اقتصادی و ورزشی را مورد بررسی قرار می‌دهد. در هر کدام از بخش‌ها سعی شده است تا اخبار متنوع، فراروی خواننده قرار گیرد. به عنوان نمونه در اخبار اقتصادی موضوع بورس، بحران بین المللی اقتصاد و غیره و در بخش ورزشی، انواع ورزش‌ها از فوتبال و والیبال گرفته تا بسکتبال و کشتی مد نظر قرار داده شده است.

در انتخاب اخبار از منابع مختلف رسانه‌ای استفاده شده است که از آن جمله می‌توان به تارنماهای اینترنتی معتبر همچون «المركز الفلسطيني للإعلام» و «فلسطين اليوم»، روزنامه‌های مختلف عربی همچون «الأهرام»، «الشرق الأوسط» و «الوفاق» و مجلاتی همچون «فلسطين المسلمة» اشاره کرد.

گفتنی است که نگارندگان این کتاب، سال‌ها در عرصه خبر و رسانه فعالیت داشته‌اند و بعد از نیازسنجی و بررسی مشکلات فرا روی مترجمان تازه کار، مبادرت به نگارش این کتاب کرده‌اند. امید آنکه کتاب پیش رو بتواند بخشی از نیازهای دانشجویان عزیزی را که علاقه‌مند به فعالیت در عرصه ترجمه خبری یا رسانه‌ای هستند، برطرف نماید.

در پایان باید گفت به جز کتاب الهی، هیچ کتابی عاری از عیب و نقص نیست
و نگارندگان این اثر خرسند خواهند شد اگر با نظرات صائب خود، آنها را هر
چه بیشتر، در مسیر خدمت رسانی علمی به فرزندان این مرز و بوم یاری فرمایید.

مهدی مقدسی نیا- رسول دهقان ضاد

زمستان ۱۳۹۲